

N:o 239.

Af herr **D. M. Lyckholm** m. fl., om *skrifvelse till Kungl. Maj:t om inrättande af ett penninglotteri m. m.*

Länge dröjde det ej efter Svenska nummerlotteriets upphörande år 1841 och lotteriförordningens utfärdande år 1844, förrän i Riksdagen förslag till ändringar i de nyinförda förhållandena började väckas. Redan år 1868 föreslog en motionär i Andra Kammaren, att lotterier måtte kunna inrättas här i landet under villkor att Konungens befallningshafvande pröfvat garantierna, ett förslag, som af lagutskottet afstyrktes och af kamrarna förkastades. Den första motionen om ett penningstatslotteri väcktes vid 1873 års riksdag, men rönt samma öde. Sedan ha motioner i ganska rask följd blifvit väckta, åren 1888, 1889, 1895, 1899, 1901 och 1902 samt senast vid 1906 års riksdag, då hr Bengtssons i Bjärnalt motion om ett statslotteri afstyrktes af Andra Kammarens första tillfälliga utskott och afslogs af kammaren efter votering. År 1902 vann den i Första Kammaren väckta motionen om inrättande af ett statslotteri tillstyrkande af kammarens tillfälliga utskott, under det samtidigt väckta förslag i Andra Kammaren afvisades af dess utskott. Intet af dessa successivt framlagda förslag har som bekant vunnit Riksdagens bifall.

Emellertid hade redan tidigt de utländska lotteriernas framgång hos den svenska allmänheten blifvit konstaterad och offentligt framhållen såsom en nationalekonomisk skada af betänkligaste art. Motionären vid 1888 års riksdag erinrar sålunda om det danska klasslotteriets starkt växande verksamhet och beräknar, att redan då 5 miljoner kronor om året utgingo på denna väg ur vårt land till Danmark; erfarenheten hade visat, att spellusten hos den svenska allmänheten icke genom lagstiftningsåtgärder låte sig hämma, då rikliga tillfällen till dess tillfredsställande funnes utanför Sveriges gränser. Det Andra Kammarens tillfälliga utskott, som behandlade motionen, kunde icke heller förneka,

att »högst betydande penningbelopp beklagligtvis årligen utgå från Sverige till de utländska penninglotterierna».

Så lät det år 1888, ehuru man redan då sedan flere år tillbaka sökt möta de utländska lotteriernas insteg i landet genom hämmande lagstiftningsåtgärder. År 1881 hade utfärdats en ny skärpt förordning mot lotterier och året därpå beslöts den ändring i tryckfrihetsförordningen, hvarmed förbud stadgades mot lotteriannonser i tidningarna. Dessa lagstiftnings försök att motverka penningarnas strömmande ur landet hade sålunda redan efter få år visat sig fruktlösa, och *med samma till visshet gränsande sannolikhet kunna vi förutspå, att de nya små steg på samma väg, som kommerskollegium i slutet af förra året förordade, icke skola leda till det åsyftade målet.* Nej, under årens lopp har det med allt större tydlighet konstaterats, att alla dessa restriktionsåtgärder endast äro palliativ och icke ens det, ty långt ifrån att kunna påvisa någon af »förbudet» förorsakad minskning af guldströmmen, som går ur landet, synes man år efter år få uppskatta den till allt högre värde. Sålunda kunde motionärerna i Första Kammaren år 1902 hänvisa på, att svenskarne, som alltjämt voro det danska klasslotteriets bästa kunder, årligen beräknades på detta håll spela bort 8 à 9 miljoner kronor; det påstods äfven, att den betydliga successiva utvidgningen af samma lotteri egentligen vore att tillskrifva svenskarnes lifliga deltagande. Några år senare, i slutet af år 1905, då vår generalkonsul i Köpenhamn riktade uppmärksamheten på de oerhörda penningbelopp, som dragas ur landet till de utländska lotterierna, kunde kalkylen byggas på något fastare grunder, och siffran sjönk då något. En svensk konsulattjänsteman i Köpenhamn hade genom undersökningar på en mängd lotterikollektioner i den danska hufvudstaden sökt utröna, huru stor del af de 118,000 lotter, som hvarje dragning innehöll, gick till Sverige. Genom att sammanställa olika uppgifter kom han till den uppfattningen, att *ungefär hälften af dessa 118,000 lotter då afsattes i Sverige*, hvadan Sveriges bidrag till det danska klasslotteriet skulle blifva den nätta summan af 6,600,000 kronor. Dessutom hade en del mer eller mindre humbugsartade privata lotterier i Danmark lyckats vinna en stor kundkrets i vårt land och opererade med god ekonomisk profit; härom vittnande exempelvis den massa försändelser mot postförskott, hvarmed dessa »bankinstitut» öfverhopade våra postkontor och hvilka godtroget folk ofta utlöste för att i regel blifva lurade. Emellertid hafva ju äfven en del tyska och ungerska lotterier en betydande marknad på Sverige, och den svenska konsulattjänstemannen ansåg sig säkert ej räkna för högt, snarare tvärtom, då han uppskattade svenskarnes utgifter på lotteri-

spel i utlandet till 15 miljoner kronor brutto om året. Och denna oerhörda export af svenskt kapital skulle hämmas genom förbud mot publicerande af vinstlistor, sedan annonsförbudet redan notoriskt visat sig maktlöst!

Ingen har dristat förneka, att denna exempellösa utmattning af vårt lands ekonomi är af den största och sorgligaste betydelse. Nationen sträfvar med alla krafter för att i möjligaste mån gifva vår handelsbalans ett gynnsammare utseende. Vi montera våra vattenfall för att minska kolimporten, vi subventionera våra rederier för utländsk trafik, vi ha upprest tullmurar för att skydda våra näringar mot utlandets konkurrens, vi hvälfva stora planer på att förädla vår malm inom landet i stället för att exportera den och vi göra oss all möda för att draga till oss den utländska turistströmmen och tillgodogöra landet dess ekonomiska aflagringer. Vi göra med ett ord allt för att ekonomiskt stärka oss, men samtidigt låta vi miljonerna rinna ut ur landet till lotterier i Danmark, Tyskland, Österrike, Ungern, Italien o. s. v.; och förlusten uppväges icke af någon ingående valuta, ty de vinster, som återkomma till oss, äro försvinnande små i förhållande till det förlorade kapitalet. Denna årliga guldexport får alltjämt fortgå endast för att på visst håll lotterispel anses vara omoraliskt.

Då emellertid trots vidtagna lagstiftningsåtgärder lotterispelet här i landet fortfarande i hög grad florerar, måste man instämma med Första Kammarens motionärer 1902, då de säga, »den tanken, att införandet här i landet af ett allmänt svenskt statslotteri omgärdadt af en omsorgsfullt afvägd lagstiftning, skulle åt vårt eget land kunna spara de miljoner, hvilka nu årligen bortslumpas på spel i utländska lotterier, bör väl icke kunna anses obefogad».

Genom inrättandet af ett statskontrolleradt permanent penninglotteri skulle man också komma ifrån den mindre tilltalande utvägen, som regeringen under de senaste åren tillgripit för att kunna främja allmännyttiga och kulturella ändamål nämligen att suspendera en allmän förordning. Sedan år 1889 har nämligen här i landet på så sätt upplagts s. k. »tillfälliga» lotterier för icke mindre än 44,000,000 kronor, nämligen:

1889 ett premieobligationslån å nominellt 10 miljoner kronor för teaterbyggnadskonsortiet och

1893 detta låns ökande med 3 miljoner kronor;

1896 ett lotteri å 3 miljoner kronor för 1897 års utställning i Stockholm;

1898 ett penninglotteri å högst 5,300,000 kronor för Nordiska Museet samt 1900 och 1901 detta lotteris ökande med 2,700,000 kronor; 1901 ett premielotteri å 20 miljoner kronor för Dramatiska teaterns byggnadskonsortium;

hvertill komma alla andra lotterier med eller utan tombola.

Om det invändes, att man vid de lotterier, som tillåtits under senare tider, fäst framtidsutsikterna för en del samhällsnyttiga och behjärtansvärda företag, så kan det därpå svaras, att det icke med ett permanent penninglotteri behöfde befaras någon brist på kulturella och nationella penningkräfvande ändamål. Det är nämligen klart, att vinsten af ett inhemskt penninglotteri icke får användas på ett sådant sätt, att det kunde sägas blifva en statsskatt på spelbegäret, utan att den måste ledas direkt ut till de många behjärtansvärda syften af kulturell och filantropisk art, såsom vård för tuberkulösa, lånefond för egna hem m. m., som staten beklagligtvis nu saknar tillgångar att med fullt tillräckliga medel understödja.

I hela vårt land och särskildt i dess södra provinser råder en stark förbittring öfver att vi i verkligheten genom vårt deltagande i danska lotterier äro *skattedragare till Danmark*, och med den erfarenhet, man särskildt i dessa sydliga landsdelar har af lotterispelets allmänhet, väntar man sig där icke någon befrielse från detta ekonomiska ok annat än genom upprättandet af ett svenskt penninglotteri. I Danmark åter har man börjat hemfalla åt en viss oro vid tanken på en sådan eventualitet. I en dansk tidning har en i lotteriförhållanden initierad köpenhamnare nyligen uttalat sina farhågor, att Sverige skulle få statslotteri, och att hälften af de danska klasslotterna sålunda skulle mista sina nuvarande svenska afnämare; det skulle — menade han — krävas nya utvägar, ny agitation, ny reklam, ny marknad, för att danskarne skulle hålla sig skadeslösa för denna förlust.

Till sist bedja vi att få anföra, hvad 1902 års första kammarutskott yttrade i lotterifrågan: »Ett ständigt tillgängligt svenskt statslotteri med måttliga dimensioner synes utskottet vara mera egnadt att hålla spelpassionen inom vissa gränser (än de många suspenslotterierna), och ett dylikt lotteri skulle äfven kunna ordnas på ett fullt betryggande sätt samt så, att dessa sannolikt till största delen från de mindre bemedlade härflytande penningar kunde användas för sådana ändamål, som i första hand komme dessa klasser till godo.»

På grund af ofvanstående taga vi oss friheten föreslå:

att Riksdagen ville besluta att i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t snarast möjligt för Riksdagen framlägga förslag till ny förordning angående lotterier och i sammanhang därmed äfven förelägga Riksdagen förslag till upprättande af och bestämmelser för ett under statens förvaltning ställt permanent penninglotteri.

Om remiss till vederbörligt utskott anhålles.

Stockholm den 21 februari 1908.

<i>M. Lyckholm.</i>	<i>Frithiof Söderbergh.</i>	<i>Knut Almquist.</i>
<i>C. Wallentin.</i>	<i>Harald Hjärne.</i>	<i>A. Thylander.</i>
<i>L. P. Mallmin.</i>	<i>Sixten Neiglick.</i>	<i>P. Zimdahl.</i>
<i>E. Åkerlund.</i>	<i>Olof Persson.</i>	<i>Herman Andersson.</i>
<i>J. P. Jesperson.</i>	<i>P. M. Olsson.</i>	<i>Oscar N. Olsson.</i>
<i>K. J. Larsson</i> i Bondarfe.	<i>Rudolf Kjellén.</i>	<i>A. J. Hagström.</i>
<i>Hugo Sandén.</i>	<i>O. H. Svensson.</i>	<i>Nils Jönsson</i> Gammalstorp.
<i>Elof Nilsson.</i>	<i>E. O. Magnusson.</i>	<i>A. Magnusson.</i>
<i>C. F. Petersson.</i>	<i>Wilh. Andersson.</i>	<i>J. Johanson.</i>
<i>Conrad Vahlquist.</i>	<i>Gustaf B. Hellman.</i>	<i>Anders Olsson.</i>
<i>M. E. Svallingson.</i>	<i>A. C. Gunnarsson.</i>	<i>Aug. Ifvarsson.</i>
<i>J. P. Persson.</i>	<i>Ossian Nylander.</i>	<i>Gust. Odqvist.</i>
<i>David Pettersson.</i>	<i>S. M. Petersson.</i>	<i>Alfr. Fornander.</i>
<i>J. August Sjö.</i>	<i>P. Nilsson.</i>	<i>C. I. Carlsson.</i>
<i>P. O. Lundell.</i>	<i>Carl Gustafsson.</i>	<i>John Jeansson.</i>

*O. Silfverschiöld.**W. Lundin.**J. Eriksson*
Lindehult.*Nils Svensson.**B. Dahlgren.*

I motionens syfte instämma:

*N. Edv. Lindberg.**Värner Rydén.**Nils Persson.**Aug. Nilsson.**Charles Lindley.**A. C. Lindblad.**F. W. Thorsson.**Bilaga.*

Med anledning af generalkonsul Berencreutz' skrifvelse, hvilken remitterades till kommerskollegium och därifrån sändes ut till länsstyrelserna i södra och mellersta Sverige, inkommo i förra delen af år 1906 yttranden från dessa länsstyrelser.

Därvid förordades inrättandet af ett statslotteri eller ett penninglotteri under statens kontroll, hvars vinst skulle gå till allmännyttiga eller välgörande ändamål, mer eller mindre ifrigt af sju länsstyrelser bland de tolf, som hördes, och af hvilka några voro rätt oberörda af frågan.

1) *Malmöhus länsstyrelse* skrifver bl. a. den 20 april 1906:

»Att en högst afsevärd del af det danska klasslotteriets lotter afyttras i detta län, framgår af de inkomster, som lotteriets ombud njuta af verksamheten. Förutom å det danska statslotteriet spelas icke betydligt på tyska, österrikiska och ungerska lotterier. — — — — — Konungens befallningshafvande befarar, att den hos vissa klasser af den svenska befolkningen rådande benägenheten för lotterispel är så inrotad, att den icke genom lagstiftningsåtgärder låter sig dämpa. Enda utvägen att förekomma eller åtminstone nedbringa deltagandet i utländska lotterier vore utan tvifvel inrättandet af ett svenskt lotteri, som erbjöde med de utländska jämförliga fördelar, antingen ett statslotteri eller ett under statens kontroll stående lotteri, hvars behållning användes till allmännyttiga eller välgörande ändamål.

2) *Konungens befallningshafvande i Kristianstads län* lemnar om det utländska lotterispelet liknande uppgifter, men kommer icke till samma slutsats. Ett stort antal personer inom länet spelar på danska statslotteriet, men ingen otillbörlig eller lagstridig agitation har kommit till länsstyrelsens kännedom.

3) *Konungens befallningshafvande i Blekinge län* konstaterar likaledes, att bland befolkningen i länet deltagandet i utländska lotterier och särskildt det danska klasslotteriet synes vara ganska allmänt, men att ingen otillbörlig eller lagstridig agitation kunnat förmärkas. Konungens befallningshafvande avslutar sin skrifvelse med följande ord: »Att afsevärda kapitalbelopp lämna riket för att hamna i utländska lotterier är visst, och lika säkert torde det bästa medlet att i möjligaste mån inskränka dessa penningförsändningar till utlandet vara, att ett svenskt penninglotteri under statens kontroll och under dess garanti inrättades.»

Magistraterna i Karlskrona, Karlshamn och Sölvesborg ha enstämmigt framkastat samma förslag. Magistraten i Karlskrona yttrar: »Hvad angår frågan att söka tillse, att svenskarne icke genom inköp af lotter skulle bidra till danska statens inkomstbudget, synes enda och bästa sättet härför vara, att ett svenskt statslotteri inrättades, hvarvid effektiv kontroll kunde i alla afseenden införas.» — Karlshamns magistrat ville ha ett sådant, helst i Södra Sverige; »därigenom skulle penningarne stanna inom landet och den lotterispelande allmänheten komma i en bättre ställning genom mera effektiv kontroll och större vinstchancer». Kronofogden i Östra fögderiet har samma mening: »Hvad (mot ett svenskt penninglotteri) anföres om moralens sjunkande och den religiösa känslans sårande m. m., torde inför de faktiska förhållandena kunna betraktas som rent pryderi.»

4) *Länsstyrelsen i Kalmar län* uttalar, att det inom länet spelas på det danska lotteriet, ehuru ej så lifligt som i det sydligaste Sverige, och nämner, huru många anse, att det endast kan hjälpas genom ett svenskt statslotteri. »Denna sistnämnda åsikt delas äfven af Konungens befallningshafvande. Funnes ett svenskt lotteri, där utsikterna till vinst vore lika goda som i de utländska lotterierna, skulle tydligtvis den svenska allmänheten föredraga att spela på ett sådant. Väl hafva de moraliska skälen mot en dylik statsinstitution sitt berättigande — — —. Men då lusten för lotterispel och deltagandet däri icke torde kunna undertryckas och det icke kan vara moraliskt fördärfligare att spela på ett svenskt lotteri än på ett utländskt, skulle Konungens befallningshafvande icke draga i betänkande att tillstyrka, att ett viktigt ekonomiskt

intresse tillvaratoges medelst inrättande af ett statslotteri.» (Skrifvelsen är daterad $\frac{10}{5}$ 1906.)

5) *Gotlands län* är icke nämnvärdt berördt af de utländska lotterierna annat än möjligen Visby stad.

6) *Jönköpings län* kan enligt länsstyrelsens utlåtande äfven lämnas ur räkningen.

7) *Länsstyrelsen i Hallands län* förklarar, att deltagandet i utländskt lotterispel är lifligt inom länet. Inga klagomål ha blifvit anförda öfver otillbörligt förfarande. Agitation från det danska statslotteriets sida anses icke vara behöfelig, då efterfrågan är så stark. Länsstyrelsen synes ansluta sig till den meningen, att enda botemedlet är inrättandet af ett svenskt statslotteri, »i synnerhet om lottförsäljningen därtill ägde rum äfven genom kollektörer i de större provinsstäderna i riket och icke endast i Stockholm». Länsstyrelsen slutar sålunda: »Svårligen lär någon öfvertygas om att en verksamhet, som lagstiftningen fördömer (såsom omoralisk) — — —, kan upphöra att i detta afseende vara förkastlig, därför att medlen gå till upprättande af ett nytt teaterhus.»

8) *Konungens befallningshafvande i Göteborgs och Bohus län* upp-lyser, att deltagandet i städerna i det danska klasslotteriet är ganska allmänt, men att det för öfrigt icke har någon mera afsevärd omfattning. Emellertid gå stora summor till utlandet, och det är ofta de mindre bemedlade, som få släppa till. Att på detta sätt kännbara förluster åsamkas den enskilde, liksom ock i stort sedt nationalförmögenheten, anser Konungens befallningshafvande icke kunna bestridas. En utväg vore nog — säger Konungens befallningshafvande — inrättandet af ett eget svenskt statslotteri, som kunde erbjuda samma fördelar, som de utländska. Vinsten borde dock icke tillfalla statskassan utan komma till användning för allmännyttiga eller välgörande ändamål.

9) *Länsstyrelsen i Älfsborgs län* anser, att det icke lär låta sig göra att på lagstiftningens väg afhålla den svenska allmänheten från utländskt lotterispel. »Olägenheten synes svårligen kunna minskas eller upphöra, med mindre än att här i landet inrättas ett statslotteri.»

10) *Skaraborgs län* lider icke af någon afsevärd spellusta.

11) *Länsstyrelsen i Östergötlands län* resonnerar öfver det utländska lotterispelet i allmänhet. Det låter sig visserligen icke göra att närmare beräkna, huru mycket penningar som på denna väg gå ur landet, men att beloppen utgöra miljoner, anser länsstyrelsen vara tämligen visst. På lagstiftningens väg kan ingenting göras. Enda räddningen är ett ständigt penninglotteri med af staten antagna försäljare.

12) *Från Kronobergs län* gå, enligt hvad länsstyrelsen konstaterar,

»tvifvelsutän icke obetydliga summor» till det danska statslotteriet. Länsstyrelsen finner gällande föreskrifter föga effektiva, men drager icke ut konsekvenserna.

I flere af de nämnda länsstyrelseutlåtandena framhålles, att kännedomen om det danska statslotteriet och vägarna dit är i bygderna så allmänt utbredd, att nämnda lotteri icke behöfver utöfva någon agitation vare sig genom kollektörer eller förseglade bref.

Häraf synes framgå, att de skärpta bestämmelser, som kommerskollegium, hvilket *icke ansett sig böra pröfva förslagen om ett statslotteri*, föreslagit, icke skulle lända till någonting. Flere länsstyrelser ha ock framhållit som en omöjlighet att uträtta något på lagstiftningens väg.
